

Ο ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Πατέρας της εἶνε πεθαμμένος, ἡ μητέρα της ζῆται· καὶ ἀυτή 'νε ὄρφανὴ κι' ἀπὸ μητέρα κι' ἀπὸ πατέρα. Τὴν κατημένη τὴν Νίνα! Εἴκοσι χρόνων κόρη εἶχεν ἀρραβωνιασθῆ τὸν Ἀλέκο, νέον εἰκοσιοκτώ χρόνων, κι' ἐνῶ ἥλπιζε πᾶς μ' αὐτὸν θὰ βρῆ τὴν εὔτυχία της, βρῆκε τὴν δυστυχία της.

Αὐτὴ κι' ὁ πατέρας της, ὁ κύρος Πέτρος, δὲν τὸν ἥθελαν καὶ τόσο τὸν Ἀλέκο· τὸν ἥθελεν ὅμως γὰρ γαμβρό της—κι' ἐπέμενε σὲ τοῦτο πολὺ—ἡ μητέρα της, ἡ κυρία Ροζαλία, καὶ νίκησε στὸ τέλος κι' ἔγειναν οἱ αρραβῶνες τῆς Νίνας.

Μὰ ὁ Ἀλέκος δὲν ἦταν ἀσχημός νέος. Εἶχε λευκὸ πρόσωπο, ὥρατα μουστάχια, ὥρατο στόμα, ὥρατα χεῖλη. Ἐντύνεται ὅμορφα, κομψά, σὰν παρισινός. Ἡτον ὥρατος νέος. Καὶ εἶχε σχέσεις πρὸ πολλοῦ μὲ τὸ σπῆτι των. Πρὶν ἀκόμη τὸν γνωρίσῃ ἡ Νίνα.

"Οταν πρὸ πέντε γρόνων γύρισται" ἀπὸ τὴν Εὐρώπη τὸν ἐσύ-στησε στὴν κυρία Ροζαλία μία φιλική τῆς οἰκογένεια, τοῦ κυρίου Μεγάλη, κι' ἔμεινε κατενθουσιασμένη μαζύ του. "Ἐκαμε συγχαίρεις στὸ σπῆτι τῆς κυρίας Ροζαλίας μετὰ τὴν πρώτη τὴν τυπική, καὶ πολλὲς φορὲς μάλιστα ὅταν δὲν ἦσαν στὸ σπῆτι οὕτε ἡ Νίνα, οὕτε ὁ πατέρας της. Ὁ κύρος Πέτρος τὸν εἶχε βρῆξεν πονούν νέον· πετοῦσαν σπίθες τὰ μάτια του. Ἡ Νίνα τὸν εύ-ρηκε πολὺ περιποιητικόν, ἀλλὰ στὸ βλέμμα του εὑρίσκει κάτι τι ποῦ τὴν ἐφόβιζε.

"Ο Ἀλέκος πρὸς τὸ παρὸν δὲν εἶχε καμμιὰ δουλειά. Ὁ πα-τέρας του τὸν εἶχε προορίσει γιὰ τὸ διπλωματικὸ στάδιο, καὶ

περίμενε νάλθη νέα Κυβέρνησις και περίστασις εύνοϊκή για νὰ τὸν διορίσῃ ύποπρόξενο.

Μίαν ήμέραν ἔζαφνα ἡ κυρία Ροζαλία, μετὰ τὸν περίπατο τῆς δενδροστοιχίας, εἶπε στὸν ἄνδρα της μίαν ίδεα—νὰ κάμουν γαμβρό τους τὸν Ἀλέκο. Νὰ πάρ' ἡ Νίνα τὸν Ἀλέκο, καλέ. Τὸν εἰχαν ἀπαντήσει στὸν περίπατο και τὰ γλυκόλογά του πετοῦσαν ἀπ' τὸ στόμα του μὲ μιὰ χάρι, μὲ μιὰ γλυκύτητα, και τὰ συνώδευς μὲ κάτι ματιές, ποῦ σὰν κάτι νὰ κατάλαβεν ἡ κυρία Ροζαλία!

Ο κ. Πέτρος ἐδίστασε λίγο ως ποῦ ν' ἀπαντήσῃ. Μὰ τὰ πολλὰ λόγια τῆς γυναίκας του δὲν τὸν ἀφησαν νὰ πολυσκεφθῇ.

— Νὰ ρωτήσουμε καὶ τὴ Νίνα, τῆς εἶπε μόνον και τίποτ' ἄλλο.

Τὸ βράδ' ἡ Νίνα καθότανε στὸ μέσα παράθυρο τῆς καμαρούλας της, πῶθλεπε στὸν κῆπο και κεντοῦσ' ἔνα ἑργόχειρο. Τὸ σπῆτι τους ήτανε στὴν ὁδὸν Μαυρομιχάλη και τὴν ὥραν ἔκεινη στὰ ντζάμια τοῦ μέσα παραθύρου ποῦ καθότανε ἡ Νίνα ἔπεφταν κατακόκκινες οἱ ἀκτῖνες τοῦ "Ηλιου ποῦ βασίλευε. Κι' ἀπὸ τὸ ντζάμ' ἡ ἀντανάκλασις ἔπεφτε κόκκινη ἀλαφρὰ-λαφρὰ στὸ πρόσωπο τῆς Νίνας. Φοροῦσε φόρεμα χρώματος μώβ, και τὸ φόρεμα και τὰ ξανθά της μαλλιά ἔπαιρον μιὰ λάμψι, σὰν ἔκεινη ποῦ ζωγραφίζουν γύρω στῶν ἀγγέλων τὸ κεφάλι, ἀπὸ τὸ βασίλευμα ποῦ ροδοκοκκίνις ἔκει κάτω. Τὸ πρόσωπό της εἶχε πάντα κάποια μελαγχολία ποῦ τὴν ἔκαμνεν, ἀν ὅχι πολὺ δύμορφην, δύμως πολὺ γλυκειά. Κι' ἔξεφραζε κάτι τι παράδοξο ἡ δύψις τοῦ προσώπου της· σὰν κάτι νὰ ζητοῦσε ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμο και δὲν τὸ εὔρισκε. Καὶ μέσα στὸ μεγάλο ἔκεινο σπῆτι των, ὅλ' ἡ ἀρμονία, ὅλ' ἡ ἀσπράδα, ὅλο τὸ μοσχοβόλημα, ὅλα τὰ παρθενικὰ στολίδια τῆς καμαρούλας της, ἔξεχώριζαν μὲ μιὰ παράξενη διαφορὰ ἀπ' ὅλες τές ἄλλες κάμαρες, ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα πράγματα τοῦ σπητιοῦ. "Ισως εἶνε μιὰ ίδεα κι' αὐτό.

Τὸ βράδυ ἔκεινο τὴν ἐπλησίασεν ἡ μητέρα της ἔκει στὸ παράθυρο, και τῆς εἶπε νὰ καθήσῃ πειδὸ μέσα, γιὰ νὰ μὴν τύχῃ κι' ἀκούσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν κῆπο κάτι σπουδαῖο που θὰ τῆς εἰπῇ. "Η Νίνα τὴν παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴ θέσι της ἔκει στὸ παράθυρο γιὰ ν' ἀναπνέῃ ἐλεύθερα καθαρὸν ἀέρα. Γιατὶ ἀπ' τὴ στιγμὴ ποῦ μπῆκε στὴν καμαρούλα της ἔκεινη τὴ φορὰ ἡ μητέρα της, μία ἀλλόκοτη μυρουδιά, πολὺ ἀσγημη, ἔχυθηκε στὴν κάμαρά της και τὴ στενοχωροῦσε πολύ. Ἄλλα δὲν εἶπε τίποτε στὴ μητέρα της. Εἶπε μόνον:

— Στενοχωροῦμαι, μητέρα· ἄφησέ με σὲ παρακαλῶ νὰ μείνω ἐδῶ γιὰ ν' ἀναπνέω καθαρὸν ἀέρα.

— Καλά, παιδί μου· σᾶν στενοχωρεῖσαι, κάθησε· δὲν πειράζει. 'Αλλ' ἔκουσε· ἔχω ἔνα σπουδαῖο νὰ σου πῶ.

'Η καρδιὰ τῆς Νίνας ἀρχισε — χωρὶς νὰ ξέρῃ κι' αὐτὴ γιατί — γοργότερα νὰ κτυπᾷ μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα τῆς μητέρας της, ἡ ὁποία μὲ μισὰ λόγια τὴν παρακινοῦσε νὰ δεχθῇ τὴν πρότασι τοῦ 'Αλέκου.

Τὸ πρόσωπο τῆς Νίνας ἐκοκκίνησε καὶ χωρὶς νὰ πῆ τίποτα, ἐγύρισε καὶ κύτταξε μὲ ἀπορία στὸ πρόσωπο τὴ μητέρα της καὶ τῆς ἐφάνη κόκκινο· ἦταν ἡ ἀντανάκλασις τοῦ "Ηλιου πώπερτε ἀπὸ τὸ παράθυρο στὴν ὄψι τῆς μητέρας της. Τὸ κοκκίνισμα ἐκεῖνο δὲν εἶχε καμμιὰ δμοιότητα μὲ τὴν ντροπαλὴ κόκκινάδα τῆς Νίνας, ἡ ὁποία ἔπειτα σ' ὅσκ τῆς εἶπε ἡ μητέρα της εἶπε μόνον:

— Νὰ ωτήσωμε, μαμᾶ· καὶ τὸν πατέρα.

— Ο πατέρας σου τὸν θέλει — μου τό' πε χθὲς τὸ βράδυ.

— Μὰ χωρὶς νὰ μ' ἐρωτήσῃ;

— Τί νὰ σ' ἐρωτήσῃ; Τὸν 'Αλέκο τὸν ξέρει, ἐσένα σὲ ξέρει, τὸ καλό σου τὸ θέλει σᾶν πατέρας, σ' ὅ, τι σοῦπε ποτὲ δὲν εἴπες σ' γι, γιατὶ νὰ σ' ἐρωτήσῃ.

— Καλά, μητέρα, σᾶν εἶν' ἔτσι δέχομαι.

— Μπράβο, κόρη μου, εἶπε τότε μὲ χαρὰ ἡ κυρία Ροζαλία, κι' ἔσκυψε γρήγωρα-γρήγωρα, καὶ φίλησε στὸ μέτωπο τὴν κόρη της. Καὶ τράβηξε νὰ φύγη ἀπὸ τὴν καμαροῦλα τῆς Νίνας, ἀλλὰ στὴν πόρτα κοντοστάθηκε καὶ εἶπε:

— Καὶ ξέρεις; θὰ κάμωμε γρήγωρα τοὺς ἀρραβώνας. Τὸ πωὸι θάρητη ὁ 'Αλέκος, καὶ πρέπει νὰ σηκωθῆς πολὺ πρωὶ γιὰ νὰ ἐτοιμασθῆς, νὰ τὸν δεγθοῦμε καθὼς πρέπει.

— Καλά, μητέρα, εἶπε ξερὰ-ξερὰ ἡ Νίνα, κι' ἔτσι χωρὶς νὰ ήλῃ τὴν ἐπῆραν τὰ δάκρυα, δάκρυα παρθενικά, τὰ πρῶτα δάκρυα τῆς καρδιᾶς της, τὰ ὄποια δὲν εἶχαν καμμία σγέσι οὔτε μὲ τὴ λύπη οὔτε μὲ τὴ γαρά, οὔτε μὲ τὰ παιδιάτικα πείσματα διὰ τὰ ὄποια ἀλλοτε τόσα δάκρυα εἶχε γύσει.

Ο κ. Πέτρος ἔμαθε τὴν ἴδια βραδυὰν ἀπὸ τὴν γυναικά του πῶς ἡ Νίνα ἔστερξε ν' ἀρραβωνιασθῇ τὸν 'Αλέκο.

Μετὰ πέντε ἡμέρες ἔγειναν οἱ ἀρραβώνες.

*
Ἐπέρασαν ἀπὸ τοὺς ἀρραβώνας πέντε μῆνες, κι' ἐν' ἀπομεσήμερο ἡ Νίνα καθότανε στὸ μέσα παράθυρο τῆς καμαρούλας της κι' ἐφράζε μίαν ώραία δαντέλλα — ποῦ τῆς τὴν εἶγε πλέξει

μὲ κοπανέλλια ἔνα φτωχοκόριτσο — στὸ πουκάμισο ποῦ θὰ φοροῦσε τὴν ἡμέρα τῶν γάμων. Ἡταν σκυμένη ἀπάνω σ' αὐτὸ καὶ τὸ ραβί μὲ μεγάλη προσοχή. Ἡθελε νὰ τὸ ράψη μόνη τῆς· δὲν ἥθελε νὰ δώσῃ κι' αὐτὸ στὴν ράφτρα. Ἡθελε μόνη τῆς νὰ τοῦ βάλῃ τὰ τριανταφυλλένια φιογκάκια, τὴν κορδελλίτσα τὴν μπλὲ στὴ θηλειὰ τῆς τραχηλιᾶς, καὶ κολλοῦσε τώρα τὴν δαντέλλα μὲ μεγάλη τῆς εὐχαρίστησι.

"Αξαφν' ἀνοίγ' ἡ πόρτα τῆς καμαρούλας καὶ μπαίνει μέσα ὁ ἀρραβωνιαστικός τῆς, ὁ Ἀλέκος. Καὶ παράξενο πρᾶγμα — ἡ ἀσχημη ἐκείνη μυρουδιὰ ποῦχε χυθῆ στὴν κάμαρά της τὴ βραδυά ἐκείνη ποῦ μπῆκε ἡ μητέρα τῆς καὶ τῆς εἶπε γιὰ νὰ πάρῃ τὸν Ἀλέκο, ἐχύθηκε καὶ τώρα. Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ δάκτυλίδι τοῦ ἀρραβῶνος ποῦ φοροῦτε, τῆς ἑφάνη πῶς ἔσφιγγε πολὺ τὸ δάκτυλό της, σὰν νᾶθελε νὰ τὸ κόψῃ. Τὸν συνώδευσεν ως τὴν πόρτα ἡ μητέρα τῆς, καὶ ἀφοῦ τοῦ εἶπε μὲ μητρικὴ ἀφέλεια καὶ μ' ἔνα παράξενο χαμόγελο: «νὰ προσέχῃ, νὰ μὴν ἀργήσῃ, καὶ ὅτι θὰ τὸν περιμένη 'ς τὸ σαλονάκι» ἔφυγε καὶ τοὺς ἀφῆκε μόνους.

— Καλὰ τῆς εἶπεν ὁ Ἀλέκος, κι' ἐπλησίασε 'ς τὴ Νίνα, ἡ ὥποια εἶχε στριχωθῆ ἀπὸ τὴ θέσι τῆς μὲ τὸ κεφάλι σκυμένο, ἔχαιρέτισε τὸν Ἀλέκο, τὸν ἐρώτησε τί κάμνει καὶ τοῦδωσε τὸ χέρι τῆς. Ὁ Ἀλέκος ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ λευκὸ καὶ παχουλὸ ἐκεῖνο χεράκι, καὶ κάθησε κοντὰ στὴν ἀρραβωνιαστικιά του.

Στὸ διπλανὸ δωμάτιο ἦταν ἄρρωστος ὁ πατέρας τῆς Νίνας, ὁ κύρο Πέτρος ἐδῶ κι' ἔνα μῆνα τώρα. Ἄλλὰ μετὰ δύο μῆνας ποῦ θὰ γίνονταν ὁ γάμος θὰ γινότανε καλά. "Ετσι τοῦ ἔλεγεν ὁ γιατρός, ἔτσι" ἤλπιζε κι' οὔτος.

Καὶ ὅμως ἦτον ἄρρωστος βαρειά· εἶχε πάσει διπλῆ περιπνευμονία καὶ ὁ κίνδυνος δὲν τὸν εἶχεν ἀρήσει ἀκόμη. Ὡπως ἔλεγεν ὁ γιατρός.

Ο Ἀλέκος ἐρώτησε τὴν Νίνα μὲ χαμόγελο, ἀν κοντεύη νὰ ράψῃ τὸ πουκάμισο ποῦ θὰ φορέσῃ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων. Τῆς εἶπεν ἔπειτα γιὰ τὰ δῶρα ποῦ θὰ τῆς κάνῃ, κι' ὕστερα γιὰ τὸ σπῆτι ποῦ θὰ νοικιάσουν, καὶ κατόπιν γιὰ τὸ ταξεῖδι ποῦ θὰ κάμουν μετὰ τὸν γάμο.

"Η Νίνα γιὰ τὸ πουκάμισο τοῦπεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τῆς κάμη λόγον· εἶνε ντροπή. Γιὰ τ' ἄλλα τοῦ εἶπεν πῶς ὅτι κάνει θάνε καλὰ καμωμένα.

Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ποῦ τοῦ ἔλεγεν αὐτά, ἀκουσε τὸν πατέρα τῆς νὰ τὴν φωνάζῃ στὸ διπλανὸ δωμάτιον ἀπὸ τὸ κρεβάτι: ποῦ κοίτετο ἄρρωστος.

‘Η Νίνα εἶπεν ἔνα «συγγνώμην» ’ς τὸν ἀρραβωνιαστικό της κ’ ἔτρεξε γρήγορα στὸν πατέρα της.

‘Ο κύριος Πέτρος εἶχε δίψα, εἶχε πολὺ στενοχώρια — ἄρρωστος ἀνθρωπος — καὶ τὴν ἐκράτησε πολλὴν ὥρα κοντά του. Χίλια-δύο πράγματα τῆς εἶπε νὰ τοῦ κάνῃ κι’ ἀργησε ἡ Νίνα νὰ γυρίσῃ ’ς τὸν ἀρραβωνιαστικό της.

Κι’ ὅταν ἐγύρισε στὴν κάμαρά της δὲν τὸν εύρηκ’ ἔκει. Τῆς ἐφάνη παράξενο ποῦ ἔφυγε χωρίς νὰ περιμένη λίγο. Αλλὰ μῆπως δὲν ἔφυγε; ’Επῆγε νὰ τὸν ζητήσῃ ’ς τὸ μικρὸ σαλονάκι ποῦ τούχε ’πῃ νὰ πάγ’ ἡ μητέρα της.

Μὰ μόλις ἐπλησίασε στὴ μισοκλεισμένη πόρτα τοῦ σαλονιοῦ ἡ ίδια ἀσχημη μυρουδιὰ ποῦ τόσο τὴν ἐστενοχώρησε τὴν πρώτη φορά, καὶ τόσω εῆς ἐφάνηκε ἀσχημη τὴ δευτέρα, ἡ ίδια μυρουδιὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ μικρὸ σαλονάκι. Καὶ τὴ στιγμὴ ἔκεινη, χωρίς νὰ καταλάβῃ, ἔβγηκε τὸ δάκτυλι τοῦ ἀρραβώνος ἀπὸ τὸ δάκτυλό της κι’ ἔπεισε χάμω. ‘Η Νίνα δὲν ἔσκυψε νὰ τὸ πάρῃ, σὰν νὰ μὴ κατάλαβε πῶς ἔφυγεν ἀπὸ τὸ δάκτυλό της.

’Επλησίασε στὴ μισοκλεισμένη πόρτα· τὰ βήματά της δὲν ἤκουοντο ἀπάνω στὸ παχὺ χαλὶ πούταν στρωμένο τὸ πάτωμα. Μὰ μόλις εἶδαν τὰ μάτια της μέσα στὸ σαλονάκι, κιτρίνισεν, ἀρχισε νὰ τρέμῃ. τὴν ἐπῆραν τὰ κλάματα, κι’ ἔτρεξε στὸν πατέρα της.

Μὲ δάκρυα καὶ λυγμούς, ἔπεισεν ἐπάνω στὸ στῆθος τοῦ κύριου Πέτρου. Τὸ παράπονο δὲν τὴν ἀφήνε νὰ μιλήσῃ. Μὲ κομμένα λόγια μόλις μπόρεσε νὰ ’πῃ:

— “Αχ, πατέρα . . . ἡ μητέρα . . . ὁ Ἀλέκος . . . στὸ σαλονάκι . . .

‘Ο κύριος Πέτρος ἀνασηκώθηκε στὸ κρεβάτι ἀκουμβῶντας τὴν πλάτη στὸ προσκέφχο. Τὰ μάτια του ἀγρίεψαν. Κάτι κακὸ φαντάσθηκεν ἀπὸ τὰ λίγα ἔκεινα λόγια τῆς κόρης του, καὶ μισοαφανισμένος ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, μὲ τὰ μάτια βαθουλά, τὰ μάγουλα ξερὰ καὶ κιτρίνα, μισοσβυσμένος ἔτσι ὅπως ἦταν στὸ κρεβάτι, σηκώθηκε, κατέβηκε καὶ μὲ κλονισμένο βῆμα ἔκινησε νὰ πάῃ νὰ ιδῃ τὶ συνέβαινε μέσα.

‘Η Νίνα τὸν ἐμπόδιζε·

— Μὴ πατέρα μου! μὴν πᾶτε, τοῦ ἔλεγε καὶ πολέμαγε νὰ τὸν κρατήσῃ. ’Αλλ’ ἔκεινς ἔβαλεν ὅλη τὴ δύναμι του, ἔσπρωξε τὴν κόρη του, ἔπεισ’ ἔκεινη κάτω ’ς τὰ πόδια του λιποθυμισμένη, καὶ ὁ κύριος Πέτρος τὴν προσπέρασε τώρα. Στὴν πόρτα τῆς κάμα-

ράς του 'στάθηκε λίγο κρατώντας τοὺς παραστάτες μὲ τὰ δύο του γέρια. Ἀλλὰ προχώρησε μὲ πεῖσμα.

Μὲ κλονισμένο βῆμα ἔφθασεν ώς τὴν πόρτα τοῦ μικροῦ σαλονιοῦ. Ἐκεῖ, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, ἐπάτησεν ἐπάνω στὸ δάκτυλο τῆς Νίνας, κ' ἐστάθη. "Ακουσεν ἀπὸ μέσα φιλήματα κι' ἀναστεναγμούς. "Ανοίξεν ἀποφασιστικὰ τὴν πόρτα . . .

"Ενα «⁷Α!» δυνατὸ ἔξεφυγεν ἀπὸ τὸ λάρυγγα τοῦ κυρίου καὶ σωριάσθηκε χάμω νεκρὸς ὁ ἀνθρωπός.

Τὴν ερίτην ἡμέρα μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα της ἡ Νίνα ἐπῆγε καὶ κάθησε μαζὶ μὲ τὴ θεία τὴν ἀδελφὴ τοῦ πατέρα της. Πολλὲς φορὲς τῆς φαίνεται πῶς τὸ δάκτυλο τοῦ ἀρραβώνος ἀκόμη σφίγγει δυνατὰ τὸ δάκτυλό της, καὶ κάνει νὰ τὸ βγάλῃ γιὰ νὰ μὴ τῆς κόψῃ τὸ δάκτυλο. Καὶ τότε βλέπει πῶς δὲν ἔχει πλέον δάκτυλο, καὶ θυμᾶται μὲ φρίκη τὴ στιγμὴ που ἔπεσε ἀπὸ τὸ δάκτυλό της καὶ δὲν ἔσκυψε νὰ τὸ πάρῃ. 'Απὸ τότε δὲν ξανάειδεν οὔτε τὴ μητέρα της οὔτε τὸν ἀρραβωνιαστικό της. 'Η μητέρα της ζῆ ἀκόμη, ἀλλ' αὐτῇ 'νε ὄρφανῇ κι' ἀπὸ μητέρα κι' ἀπὸ πατέρα.

[1894]

ΔΑΜΠΡΟΣ ΑΣΤΕΡΗΣ

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὸ νὰ εἶνε τις εὐτυχῆς εἶνε εὔνοια θεία· ἀλλὰ τὸ νὰ γνωρίζῃ νὰ ἀπολαμβάνῃ τῆς εὐτυχίας εἶνε τέγχη ἀνθρωπίνη.

Ἐίνε τις σοφὸς ἐνόσω ζητεῖ τὴν σοφίαν· γίνεται δὲ μωρὸς ἅμα ἰσχυρισθῆ ὅτε τὴν εῦρεν.

"Ανθρωπός ὅστις δὲν ἀγαπᾷ οὐδένα πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ του εἶνε ἀσυγκρίτως δυστυχέστερος ἔκείνου, ὅστις δὲν ἀγαπᾶται παρ' οὐδενός.